

Til Retsudvalget

Det er positivt, at der nu skal ses på ordningerne om fri proces og retshjælp samt deres samspil med retshjælpsforsikringerne, da vores nuværende retshjælpsmodel har en markant social slagside.

Men man bør sammensætte udvalget anderledes!

En grundlæggende ret

Adgangen til at få prøvet sin ret ved domstolene er en grundsten i den danske retsstat. Den er beskyttet i både den danske grundlov og Den Europæiske Menneskerettighedskonvention og giver borgere og virksomheder mulighed for at få afgjort deres tvister af en instans, der er uafhængig af statsmagten og andre særinteresser. Samtidig har domstolene den meget væsentlige funktion, at de ved retssagsbehandlingen udøver kontrol med den offentlige forvaltning som forudsat i grundlovens § 63.

Muligheden for at gå til domstolene eller at få løst sin juridiske tvist på anden vis er normalt betinget af, at man kan få afklaret, om man har en sag, som det giver mening at gå videre med. Det kræver juridisk rådgivning og ofte også efterfølgende juridisk bistand.

Retshjælp til resourcesvage borgere

Det er imidlertid ikke alle borgere, som har de nødvendige økonomiske og personlige ressourcer til at antage en advokat og få deres sag prøvet ved domstolene. En forholdsvis stor andel af borgerne vil reelt være afskåret fra at gøre deres ret gældende, hvis samfundet ikke stiller hjælp til rådighed. I Danmark har vi som svar på dette problem etableret en retshjælpsmodel, hvor borgerne kan få gratis juridisk rådgivning og bistand hos en række retshjælpskontorer med fortrinsvis frivillig arbejdskraft, eller hos en række advokater, der giver gratis mundtlige råd og udøver bistand til en særlig lav (og delvist offentligt finansieret) pris. Samtidig er der mulighed for, at borgernes omkostninger ved en senere domstolsprøvelse kan blive dækket af en retshjælpsforsikring, som er en obligatorisk del af familie-/indboforsikringerne, eller af staten, når der bevilges fri proces. Disse ordninger skulle gerne sikre, at så mange borgere som muligt – herunder ikke mindst den mere resourcesvage del – kan få mulighed for at varetage deres interesser i juridiske tvister.

Desværre ser den danske retshjælpsmodel noget bedre ud på papiret end i virkeligheden. Justitia har gennem flere analyser påvist, at den danske retshjælpsmodel lider af en række væsentlige svagheder, som betyder, at der reelt ikke er lige adgang til retfærdighed. Samtidig har vores retshjælpsmodel en alvorlig social slagside, der efterlader de borgere, som har størst behov for hjælp, uden reel mulighed for at gøre deres ret gældende overfor offentlige myndigheder eller private.

Det lovforberedende udvalg

Justitia ser derfor meget positivt på, at justitsminister Nick Hækkerup har valgt at nedsætte det lovforberedende udvalg om fri proces og retshjælp, som den tidligere regering havde påbegyndt nedsættelsen af. Forhåbentligt vil arbejdet kunne indebære et tiltrængt eftersyn af den danske retshjælpsmodel.

Ifølge kommissoriet skal udvalget gennemgå de gældende ordninger om fri proces og retshjælp, samt deres samspil med de private retshjælpsforsikringer, og fremkomme med anbefalinger til ændring af ordningerne. Desuden skal udvalget kortlægge og analysere årsager til de øgede udgifter på området.

Under arbejdet skal udvalget bistås af en følgegruppe, bl.a. med det formål at inddrage viden og erfaringer fra praktikere i forhold til påtænkte anbefalinger. Følgegruppen skal sammensættes af repræsentanter fra Advokatsamfundet, Danske Advokater, Justitia, retshjælpskontorerne samt Forsikring & Pension.

Udvalget bør sammensættes anderledes

Advokatororganisationerne har allerede fremsat en helt berettiget kritik af, at de ikke skal inddrages mere direkte i udvalgets arbejde. Efter Justitias opfattelse gør de samme betragtninger sig gældende i forhold til de øvrige medlemmer af følgegruppen.

Advokater og retshjælpskontorer er de udførende aktører i vores retshjælpsmodel og besidder en stor viden på området. Vedrørende *retshjælpskontorerne* skal man lægge mærke til, at deres opgave er blevet større og større de seneste år, hvilket er sket i takt med, at færre advokater udøver retshjælp. Samtidig har retshjælpskontorerne det største potentiale for at nå ud til den mest ressourcetsvage del af befolkningen. De er således en helt central aktør og deres praktiske indsigt bør prioriteres højt i udvalgsarbejdet.

Forsikring & Pension besidder en stor indsigt i retshjælpsforsikringerne og deres anvendelse i praksis.

Justitia har skrevet tre større analyser om retshjælp, retshjælpsforsikringer og fri proces, som også omfatter ordningernes indbyrdes samspil. Analyserne er efterfølgende blevet samlet og opdateret i den vedhæftede bog "Den danske retshjælpsmodel", som udkom i januar 2019. I analyserne er de væsentlige udfordringer i vores retshjælpsmodel blevet identificeret i samarbejde med de relevante aktører, ligesom der er fremsat en lang række forskellige anbefalinger om strukturelle og lovgivningsmæssige ændringer med henblik på forbedring af ordningerne. Dette arbejde ses også i vidt omfang afspejlet i udvalgets kommissorium.

Det vedhæftede *skema*, som Justitia netop har udarbejdet, giver en samlet oversigt over de i analyserne identificerede problemer og anbefalinger.

Det er på denne baggrund Justitias opfattelse, at samtlige medlemmer af følgegruppen bør indgå i det lovforberedende udvalg om fri proces og retshjælp og dermed i det direkte arbejde med at identificere problemer og mulige løsninger.

Herudover kan det overvejes, hvordan man kan sikre tilstedeværelsen af en byretsdommer eller byretspræsident i det lovforberedende udvalg, da byretterne er tæt på borgerne og administrerer ordningen om retshjælp ved advokat.

Med venlig hilsen

Birgitte Arent Eiriksson
Vicedirektør

JUSTITIA

Mobil/Cell +45 30 86 84 97

E-mail: birgitte@justitia-int.org

<http://www.justitia-int.org>